

УДК 332.621

JEL Classification Code: M11, R19

Оболенцева Л.В.

*к. е. н., доцент, завідувач кафедри туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова*

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ РЕГІОНІВ

В статті визначено роль ресурсного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів України. Доведено необхідність управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів, яка обумовлюється, насамперед, триваючими швидкими змінами зовнішнього середовища, виникненням важко передбачуваних економічних і фінансових ситуацій. Обґрунтовано, що ефективність роботи промислового комплексу регіону засновано на підвищенні ефективності використання всіх видів ресурсів, які мають у його розпорядженні: трудових, матеріальних, фінансових, енергетичних, виробляючи при цьому продукцію з мінімальними витратами та високою якістю. В результаті проведеного дослідження, доведено, що на сучасному етапі розвитку економіки України та її регіонів, вагомим фактором оздоровлення може стати підвищення рівня конкурентоспроможності регіональних промислових комплексів на основі освоєння сучасних методів управління та підвищення ефективності ресурсного забезпечення. Управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів на основі науково-обґрунтованих підходів сприятиме покращенню стану промисловості та підвищенню соціально-економічного рівня регіональних економічних систем.

Ключові слова: ресурсне забезпечення; управління конкурентоспроможністю; промислові комплекси; регіон

Постановка проблеми. Проблема визначення ролі ресурсного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів України є актуальною, оскільки сьогодні економіка України характеризується значним відставанням від розвинених країн світу. Вдосконалення економічної політики на державному та регіональному рівнях у сфері активізації інноваційного потенціалу промислового сектору економіки, формування стратегії та механізмів управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів та її ресурсного забезпечення є нагальною науковою проблемою в умовах виходу національного господарства України з кризового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ресурсного забезпечення промисловості на рівні національного господарства та на регіональному рівні завжди були у колі наукового інтересу багатьох провідних вчених. Серед них: Н. Богацька [1], О. Борисенко [2], І. Вовк [3], Н. Калюжна [4] та ін. Питання управління конкурентоспроможністю промисловості країни та її регіонів були досліджені у працях багатьох вітчизняних та закордонних вчених-економістів, таких як: Т. Дегтярьової [5], Н. Жилиєвої [6], І. Пушкарчук [7] та ін.

Але, незважаючи на вагомий внесок зазначених авторів у вирішення проблем ресурсозабезпечення промисловості та управління

конкурентоспроможності промислових комплексів на регіональному рівні, деякі питання щодо ролі ресурсного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів потребують більш детального опрацювання.

Мета. Метою дослідження є визначення ролі ресурсного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Протягом усього свого життя людина використовує природні ресурси для задоволення своїх потреб. Взаємовідносини суспільства і природи є певна форма здійснення обміну, який є особливою ланкою загальземного круговороту природної речовини. Збільшення виробництва, досягнення науково-технічної революції, демографічні сплески ведуть до збільшення потреби суспільства в природних ресурсах і як наслідок, зростає значення взаємовідносини суспільства і природи у кругообігу речовин на Землі.

Ресурси (від франц. *ressource* – допоміжний засіб) – цінності, засоби, можливості, грошові засоби, джерела засобів доходів, є фактором внутрішніх резервів економічного розвитку організації за умови їх ефективного використання, що дозволяє забезпечити не тільки потреби організації, але й потреби суспільства [8]. Ресурсне забезпечення виробництва вимагає чіткого уявлення та переробки великої кількості інформації про стан, рух і використання ресурсів.

Дослідження економічної суті та призначення кожного виду ресурсів дозволяє помітити, що вони, незважаючи на різну свою природу, форму та характер використання, тісно пов'язані між собою, і низький рівень якості одного виду ресурсів (навіть при ефективному використанні всіх інших) не дає змоги суб'єкту господарювання досягти бажаних результатів.

Всі ресурси є внутрішнім резервом економічного зростання та розвитку суб'єктів господарювання за умови їх раціонального та ефективного використання. Вони забезпечують не тільки потреби та процеси промислових підприємств, але й прямо впливають на якість життя суспільства.

У науковій літературі є різні погляди щодо змісту таких понять, як «комплексний розвиток промисловості» та «промисловий комплекс». У процесі визначення та інтерпретації потрібно враховувати той факт, що в основі комплексоутворення лежить поділ праці, зокрема його міжгалузева і просторова форми. Оскільки суспільний поділ праці властивий усім формаціям і постійно поглиблюється, то відбуваються зміни і в комплексоутворенні. Отже, комплексний розвиток галузей народного господарства і зокрема промисловості – це один з головних напрямів суспільного поділу праці, що виявляється в різних формах [9].

У сфері промислового виробництва комплексоутворення здійснюється шляхом формування промислово-територіальних комплексів. Комплексний розвиток промисловості означає взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її складових – підприємств галузей та міжгалузевих утворень, а також різних форм територіального зосередження промислового виробництва. Встановлення оптимальних зв'язків і пропорцій у системі промислового виробництва забезпечує найбільш повне й ефективне використання продуктивних сил

окремих регіонів і всієї країни.

Управління конкурентоспроможністю промислового комплексу регіону – це безперервна діяльність, яка спрямована на створення конкурентних переваг, формування та реалізацію конкурентних стратегій групи галузей, в якому основну роль відіграють галузі, пов'язані з видобутком і переробкою ресурсів, забезпечення їх життєздатності як суб'єктів економічної конкуренції задля досягнення успіху в конкурентній боротьбі за фактори виробництва як з регіонами цієї країни, так і з регіонами інших країн, шляхом ефективного використання наявного потенціалу з метою досягнення високого рівня життя населення.

Необхідність управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів обумовлюється, насамперед, триваючими швидкими змінами зовнішнього середовища, виникненням важко передбачуваних економічних і фінансових ситуацій. Таким чином, одне з основних призначень управління конкурентоспроможністю промислових комплексів – довгострокове забезпечення стабільного підвищення їх конкурентних переваг у швидко мінливих умовах зовнішнього середовища.

Насамперед, ресурсне забезпечення розвитку промисловості повинно ґрунтуватися на основі закону розвитку організації: кожна матеріальна система прагне досягнути найбільшого сумарного потенціалу при проходженні всіх етапів життєвого циклу. Аналітично це можна записати наступним чином:

$$R_j = \sum_{i=1}^n (R_{ij}),$$

$$K_j = F_j(K_{j+1}, \dots, K_m), \quad (1)$$

$$\sum_{i=1}^m (K_j \times R_j) \rightarrow R_{max},$$

де R_j – потенціал (ресурс) системи в економічній сфері і на етапі j ;

K_j – ваговий коефіцієнт впливу кожного попереднього потенціалу (етапу) на наступні;

F_j – функція цього впливу;

R_{max} – заплановані результати по конкретних видах діяльності;

$i = \overline{1:n}$ – сфери діяльності організації;

$j = \overline{1:m}$ – етапу життєвого циклу організації.

Ефективність роботи промислового комплексу регіону засновано на підвищенні ефективності використання всіх видів ресурсів, які мають у його розпорядженні: трудових, матеріальних, фінансових, енергетичних, виробляючи при цьому продукцію з мінімальними витратами та високою якістю. При цьому підвищення внутрішньої ефективності є завданням насамперед «класичного» менеджменту та загальна ефективність визначається шляхом перемноження окремих її складових:

$$E = E_1 \times E_2 \quad (2)$$

де E – загальна ефективність;

E_1 – рівень зовнішньої ефективності (ступінь використання ринкових можливостей);

E_2 – рівень внутрішньої ефективності (ступінь використання внутрішніх можливостей).

Наведений підхід використовується для визначення ролі ресурсного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів України. Тобто, говорячи про ресурсне забезпечення необхідно, в першу чергу, зосередити увагу на внутрішніх можливостях регіональних промислових комплексів та акумулювати наявні та можливі резерви їх розвитку, що впливають на управління конкурентоспроможністю.

Висновки. В результаті проведеного дослідження, можна вважати, що на сучасному етапі розвитку економіки України та її регіонів, вагомим фактором оздоровлення може стати підвищення рівня конкурентоспроможності регіональних промислових комплексів на основі освоєння сучасних методів управління та підвищення ефективності ресурсного забезпечення. Управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів на основі науково-обґрунтованих підходів сприятиме покращенню стану промисловості та підвищенню соціально-економічного рівня регіональних економічних систем.

Підводячи підсумки можна дійти висновку, що для підвищення ефективності управління конкурентоспроможністю промисловості регіонів України необхідно розробити дієві регіональні стратегії розвитку промислових комплексів та механізми управління їх конкурентоспроможністю, що на думку автора, може бути перспективними напрямками подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Богацька, Н., «Ресурсне забезпечення діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання», Режим доступу : <http://intkonf.org/ken-dotsbogatska-nm-shvetsoiresursne-zabezpechennya-diyalnosti-pidpriemstva-v-suchasnih-umovah-gospodaryuvannya>.
2. Борисенко, О. Є. (2012), «Економічна ефективність забезпечення виробничими ресурсами промислового підприємства», *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*, № 1(26), сс. 10 – 14.
3. Вовк, І. (2011), «Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс] *Соціально-економічні проблеми і держава*, Вип. 1(4), з режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
4. Калюжна, Н. Г. (2014), «Ресурсна концепція трактування потенціалу в економіці: сутність та обмеження у застосуванні», *Проблеми економіки*, № 2, сс. 108 – 114.
5. Дегтярьова, І. О. (2011), «Механізми управління конкурентоспроможністю регіону: сутність та місце у системі механізмів управління державою», *Державне будівництво*, №1, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/14>
6. Жилиєва, Н. М. (2011), «Механізм підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах глобалізації», *Сталий розвиток економіки : всеукраїнський науково-виробничий журнал*, № 1, сс. 124–128., с. 124–125.
7. Пушкарчук, І. М. «Механізми підвищення конкурентоспроможності промисловості як основа фінансової стабілізації регіональної економіки», *Ефективна економіка* [Електронний ресурс], режим доступу : <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4850>.
8. Сучасна українська енциклопедія. Т.12, Харків, 2005, 820 с.
9. Іщук, С. І., Гладкий, О. В. (2011), *Географія промислових комплексів : підручник для вузів*, Київ, Знання, 375 с.

Оболентцева Л.В.

*к.э.н., доцент, заведующий кафедрой туризма и гостиничного хозяйства,
Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А.Н. Бекетова*

ОПРЕДЕЛЕНИЕ РОЛИ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В УПРАВЛЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПЛЕКСОВ РЕГИОНОВ

В статье определены роль ресурсного обеспечения в управлении конкурентоспособностью промышленных комплексов регионов Украины. Доказана необходимость управления конкурентоспособностью региональных промышленных комплексов, которая обуславливается, прежде всего, продолжающимися быстрыми изменениями внешней среды, возникновением трудно предсказуемых экономических и финансовых ситуаций. Обосновано, что эффективность работы промышленного комплекса региона основана на повышении эффективности использования всех видов ресурсов, которые имеются в его распоряжении: трудовых, материальных, финансовых, энергетических, производя при этом продукцию с минимальными затратами и высоким качеством. В результате проведенного исследования, доказано, что на современном этапе развития экономики Украины и ее регионов, весомым фактором оздоровления может стать повышение уровня конкурентоспособности региональных промышленных комплексов на основе освоения современных методов управления и повышения эффективности ресурсного обеспечения. Управление конкурентоспособностью промышленных комплексов регионов на основе научно-обоснованных подходов будет способствовать улучшению состояния промышленности и повышению социально-экономического уровня региональных экономических систем.

Ключевые слова: ресурсное обеспечение; управление конкурентоспособностью, промышленные комплексы; регион.

Obolentseva L. V.

Ph.D. in Economics, Assistant Professor, Head of the Department of Tourism and Hotel Management of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

DETERMINING THE ROLE OF RESOURCE SUPPORT IN MANAGING THE INDUSTRIAL COMPLEXES COMPETITIVENESS IN THE REGIONS

The article defines the role of resource support in managing the competitiveness of industrial complexes in the regions of Ukraine. The need to manage the competitiveness of regional industrial complexes caused, above all, by the continuing rapid changes in the external environment, as well as the occurrence of difficult to predict economic and financial situations has been proved. It has been substantiated, that the efficiency of the industrial complex of the region is based on improving the efficiency of using all types of resources that are at its disposal: labor, materials, finance, energy, while producing products with minimal cost and high quality. As a result of the study, it has been proved that at the present stage of the development of the economy of Ukraine and its regions, a significant factor of recovery may be an increase in the level of competitiveness of regional industrial complexes based on the development of modern management methods and increase in the efficiency of resource provision. Managing the competitiveness of industrial complexes of the regions on the basis of scientifically valid approaches will contribute to improving the state of industry and raising the socio-economic level of regional economic systems.

Key words: resource provision; competitiveness managing; industrial complexes; region